

The background of the cover is a painting in an impressionistic style. It depicts a window with a dark frame. Through the window, a snowy landscape is visible, with a figure in a red hood and dark clothing standing in the snow. The painting uses thick, visible brushstrokes and a muted color palette of greys, blues, and whites, with a splash of red from the figure's hood.

het **Hint**

Historisch Institutioneel Tijdschrift

Watch and listen
recommendations:
Bridgerton

De roze driehoekjes

Het leven van
Ludwig II van
Beieren

Moderne tijd

Nummer 2- 2024

HOOFDREDACTIONEEL

Lieve lezers,

Na drie edities over het verre verleden, sluiten we dit jaar af met de moderne tijd. Hoewel de “Nieuwste Tijd” vooral bekendstaat als de periode van de Industriële Revolutie en twee vernietigende wereldoorlogen, zal deze mei-editie bewijzen dat globalisering en technologische vooruitgang zoveel meer teweeg hebben gebracht dan menig mens denkt. Deze logische laatste stop van deze tijdreis brengt dan ook een hoop interessante artikelen met zich mee.

Zo kan je in deze editie met een modern tintje lezen over gekke historische feitjes ten tijde van de Koude Oorlog, zoals heuse spionagekatten. Iets eerder in diezelfde eeuw, maar misschien wel gekker, zijn de nationaalsocialistische kerstversieringen waar Jetze ons over vertelt. Ook komt de vraag over wat er moet gebeuren met modern erfgoed aan bod. Er is daarnaast genoeg lof te vinden voor een enorm belangrijke man: de uitvinder van de kapsalon, iemand die voor veel studenten een heilige is. Hoewel dit gerecht niet terug te vinden is in de lijst met de favoriete gerechten van dictators die ook te vinden is in deze editie, zullen sommige keuzes je verbazen.

Dan rest mij enkel nog om jullie enorm te bedanken voor het deelnemen aan deze reis door de jaren in de afgelopen vier edities. Na twee geweldige jaren zal ik het stokje van hoofdredacteur doorgeven aan een waardige opvolger. Hopelijk voorziet de HInT-redactie jullie nog vele jaren van leerzame en vermakelijke stukken!

Veel leesplezier!

Jon Hartjes
Hoofdredacteur 2023-2024

Jaargang 41, Nummer 1
Het Historisch Institutioneel
Tijdschrift (*HInT*) is het periodiek
van GSV Excalibur

Redactie

Erasmusplein 1
Kamer E12.11
6525HT Nijmegen
hintredactie@gmail.com

Oplage: 150
ISSN: 0923-9375
© GSV Excalibur 2024

Redactie

Jetze Boon, Saartje Bruens,
Marinka van Dijk, Emilios
Gregoriou, Eva Grooten,
Jon Hartjes, Jasmijn Kemp,
Bram Kuijt, Cara Peters, Rosa
Raeijmaekers, Jessica Vogels,
Hennes Wijma

Eindredactie

Jetze Boon, Saartje Bruens,
Eva Grooten, Jon Hartjes, Cara
Peters, Rosa Raeijmaekers,
Jessica Vogels, Hennes Wijma

Lay-out

Saartje Bruens, Jon Hartjes,
Jessica Vogels

Hoofdredacteur

Jon Hartjes

Hoofd lay-out

Jessica Vogels

Voorpagina

*Schilderij van Claude Monet - La
Capeline rouge*

*Niets uit dit tijdschrift mag worden ver-
veelvoudigd of openbaar gemaakt, in de
ruimste zin van het woord, zonder voor-
afgaande schriftelijke toestemming van
het Historisch Institutioneel Tijdschrift.*

INHOUD

---

04 TOP 5

Op zoek naar het moderne Nijmegen

07 OPINIE

Waarom modern erfgoed 'moeilijk' is

8 TUSSEN KUNST EN KITSCH

Een korte uiteenzetting van nazi-kerstballen

10 VAN BORSCHT TOT STOFPOT

De favoriete gerechten van dictators

12 RECENSIE

The X-Files en *Twin Peaks*

13 PUZZEL

Peace, Love & Puzzels

14 DE GEORGISCHE OPSTAND

WO II in Nederland eindigde niet op 5 mei 1945

16 HET VROEGE INTERNET

Het digitale Wilde Westen

18 SCHERTSVERHAAL

Kattenspionage en puppyromantiek

19 DEAR...

Dear Nathaniel Gomes

20 LUDWIG II VAN BAVARIA

Het eeuwige enigma

22 KIJK- EN LUISTERTIPS

Bridgerton

23 DOCENTEN TOP TIEN

Met Paul Reef

24 DE ROZE DRIEHOEKJES

De door nazi's veroordeelde homoseksuelen

26 THE KAPSALON WAR

The battle for the best hangover dish

27 RECIPE

Kapsalon

Zelf voor het HInT Schrijven?
Eenmalig of in de redactie? Dat
kan!

Mail naar hintredactie@gmail.com.

TOP VIJF

Op zoek naar het moderne Nijmegen

Door Jetze Boon en Rosa Raeijmaekers

Eindelijk is het zover; de moderne tijd is aangebroken! Vooruitgangsdelen mag dan al jaren achterhaald zijn, het staat vast dat de moderne tijd voor ons allen een stuk tastbaarder is dan de tijdvakken die in de vorige edities besproken zijn. Denk maar aan de fiets waar je op verplaatst, de bruggen waarover je de stad binnenrijdt, de gebouwen waarin je onderwijs volgt en het huis waar je in woont. Doe dat en je krijgt een Top 5 van tastbare plekken in Nijmegen die er ongeveer uitziet zoals wat hieronder volgt.

5. De Erasmustoren

Dit betonnen gevaarte is vanuit bijna elke hoek in Nijmegen te zien. Dat moet ook wel aangezien het gebouw met zijn 88 meter het hoogste gebouw van Nijmegen is. Het gebouw is in vergelijking met het Canisius College of Huize Heyendaal niet het allermooiste, maar de typerende brutalistische jaren zeventig stijl heeft wel op haar eigen manier veel charme. De toren heeft tijdens haar 51-jarige bestaan bovendien al meer meegemaakt dan op het eerste gezicht lijkt. Zo is het gebouw meerdere malen bezet door studenten. Bijvoorbeeld in april 1985, toen het gebouw bijna een maand lang in handen was van honderden studenten die tegen de nieuwe plannen van minister Deetman protesteerden. De laatste bezettingsactie vond plaats in 2011, maar was tevergeefs. Hoewel gewapend met een digitaal manifest vol standpunten tegen Haagse politiek en Nijmeegs beleid, werden de tientallen actievoerende studenten binnen enkele uren uit het gebouw verwijderd. Het is echter de vraag of we in de toekomst nog vrijblijvend van 'ons' Erasmusgebouw kunnen blijven genieten. Nu de verbouwing van het minstens zo geliefde Spinozagebouw steeds meer werkelijkheid wordt, wordt ook de toekomstige verhuizing van onder andere de Letterenfaculteit in toenemende mate realiteit. Het Erasmusgebouw zal in dat geval gedeeltelijk worden omgebouwd tot studentenhuisvesting. Hoewel dit voor kamerzoekende

studenten voordelen kan opleveren, zijn er ook een aantal kritische geluiden vanuit de docenten die gebruik moeten gaan maken van gedeelde werkplekken in het nog te verbouwen Spinozagebouw. De komende jaren zullen uitwijzen of deze verhuizing zonder slag of stoot zal verlopen.

4. Gemeenschapswonen in Lent

Het voormalige tuindersdorp Lent is de afgelopen jaren langzaam getransformeerd tot stads-wijk, een verlengde van Nijmegen met torens à la Manhattan. De grote toename van deze woon-torens met *penthouses* maakt de Lentse nieuwbouw tot natte droom van menig kapitaalkrachtige VVD'er. Gelukkig kent Lent sinds enige tijd ook prettige tegenhangers aan de Karl Marx- en Rosa Luxemburgstraat. Veel galagangers van de GSV zullen hier bekend mee zijn, omdat we tijdens onze dwaaltocht op zoek naar Fort Lent een aantal rondjes door de wijk gewandeld hebben. Hier troffen we de twee woongemeenschappen 'Iewan-Strowijk' en 'Eikpunt' aan. De eerste dankt haar naam aan het grootste strogebouw van Nederland, waar de bewoners in 2015 met de leus 'het kan wél' hun intrek namen. Beide gemeenschappen hebben samenleven, duurzaamheid en het delen van voorzieningen hoog in het vaandel staan. Zo streeft de woongemeenschap Eikpunt naar meergeneratiewonen, om vereenzaming onder ouderen tegen te gaan en jonge kinderen in contact te brengen met de oudere generatie. Ook 'stilte en bezinning' staan centraal, wat zich uit in een gemeenschappelijke stilteruimte waar geyogaad en gemediteerd kan worden. Iewan-Strowijk benadrukt juist 'geen slaapwijk' te zijn, door de vele bedrijvigheid die in de gemeenschapsruimtes plaatsvindt. Deze gemeenschap bestaat uit 24 sociale huurwoningen en wil aantonen dat duurzaam wonen ook bereikbaar is voor mensen met een lager inkomen. Eikpunt heeft naast huurwoningen ook negen koopwoningen als onderdeel van de gemeenschap. Hoewel spreken in termen zoals 'gemeenschap' de indruk kan wekken dat

het een vrij gesloten woonomgeving is, is het tegenovergestelde waar. Beide gemeenschappen staan open voor vragen van geïnteresseerden, bijvoorbeeld in de vorm van nieuwsbrieven en rondleidingen. Deze openheid is goed te merken wanneer je door de wijk loopt. Kinderspeelgoed en natuur geven de wijk een erg vriendelijk karakter, zelfs wanneer je er met regenachtig weer in galakleding rondloopt.

3. De Nijmeegse bruggen over de Waal

Voor het vinden van een bruggetje om vanuit Lent terug in Nijmegen te komen, biedt Nijmegen erg veel mogelijkheden. Een korte blik op Wikipedia levert voor de gehele gemeente Nijmegen een slordige 66 bruggen en viaducten op. Hoewel dit een magere opbrengst is in vergelijking met de 1900 bruggen die Amsterdam telt, vraagt dit hoge aantal toch om een zekere afbakening. Kijken we alleen naar de Nijmeegse bruggen die het water van de Waal overspannen, dan zijn dat er vijf. De twee autobridges, een spoorbrug en twee bruggen over de Spiegelwaal, de nevengeul die sinds enkele jaren Lent in tweeën splitst. Toch wordt de Waal bij Nijmegen pas sinds 1878 overbrugd. Onder toezicht van twee poortwachters tuffen en zoeven sindsdien de treinen de stad in en uit. De huidige spoorbrug stamt overigens uit 1984. Na tijdens de Tweede Wereldoorlog twee keer te zijn opgeblazen en herbouwd, was het uiteindelijk de sloophamer die het definitieve einde van de oorspronkelijke spoorbrug inluidde. Ook de welbekende Waalbrug zal een trauma hebben overgehouden aan de Tweede Wereldoorlog. Toch heeft deze verkeersbrug uit 1936 haar voortbestaan deels aan de Duitse bezetter te danken. Nadat het Nederlandse leger deze in de meidagen van 1940 opgeblazen had, waren het de Duitsers die ervoor zorgden dat de karakteristieke boog weer uit de Waal gevist werd. Aan de Lentse zijde van de brug staan bovendien nog een aantal betonnen wegversperringen uit 1943. Deze zijn na de oorlog, waarschijnlijk bij gebrek aan alternatief, begraven onder de oprit van de brug en pas in 2013 herontdekt. In datzelfde jaar werd de nieuwste Nijmeegse oeververbinding opengesteld voor verkeer. Deze boogbrug, die in de volksmond ook wel 'de handtas' genoemd wordt, is vernoemd naar de heldhaftige oversteek van geallieerde soldaten op 20 september 1944. Zij trokken met kleine bootjes de Waal over, als onderdeel van opera-

tie *Market Garden*. De 48 soldaten die hierbij om het leven kwamen worden ook tachtig jaar later nog dagelijks herdacht tijdens de *Sunset March*. Iedere dag, op het moment dat de zon ondergaat, loopt een veteraan in marstempo van Nijmegen naar Lent. De 48 lantaarnpalen langs het fietspad springen aan op het moment dat hij ze passeert. Mocht je een nachtelijke studiesessie even willen onderbreken, dan is het van harte aan te raden om een keer mee te lopen.

2. Fietsmuseum Velorama

Voor de nummer twee van deze hypermoderne Top 5 gaan we letterlijk terug in de tijd. Op een regenachtige dag in juni 2023 bezochten we *Velorama*, het fietsmuseum aan de Waalkade. Een kleinschalig museum waarbij de scheidslijn tussen werkplaats, rommelzolder vol schatten en de fietsenstalling onder Doornroosje op vrijdagmiddag nog weleens wil vervagen. Hoe dan ook, als enige fietsmuseum in ons kikkerlandje mag het met recht hét nationale fietsmuseum genoemd worden. Het museum herbergt alle soorten fietsen, van de eerste adellijke loopfietsen uit de vroegmoderne tijd tot de fiets van Wilhelmina uit de jaren '30 en alles daartussenin. Doordat de expositie chronologisch is opgebouwd, ervaar je als bezoeker de ontwikkeling van de fiets met elke stap die je zet. Zo zie je hoe de houten loopfiets langzaam plaatsmaakt voor iets wat al aardig op je eigen stalen ros begint te lijken. Het zal je verbazen hoe weinig de fiets in de afgelopen honderd jaar eigenlijk veranderd is. Na een indrukwekkende wandeling tussen de verschillende fietsen kun je nog even bijkomen in het kleine cafeetje, onder het genot van een bakje koffie en historische filmbeelden van de fietsen die je zojuist in levenden lijve aanschouwd hebt. Met een beetje geluk begint het net te regenen op het moment dat je weg

wil gaan en schenkt een van de vrijwilligers gratis een kopje koffie voor je in. Mocht je na je bezoek nog geen genoeg gekregen hebben van alle tweewielers, dan heeft het museum een flinke collectie oude posters in de aanbieding. Voor een klein prijsje heb je voor eeuwig een aandenken aan dit avontuur boven je bed hangen.

1. Het voormalige Canisius College

Op nummer één staat het mini-Rijksmuseum van Nijmegen; het oude Canisius College aan de Berg en Dalseweg. Dat dit prachtige gebouw op het Rijksmuseum lijkt, is niet gek; architect Nicolaas Molenaar liet zich inspireren door Pierre Cuypers. Aan het Canisiuscollege hebben in totaal zo'n 55.000 jongens hun middelbare schoolopleiding gevolgd, onder wie Ruud Lubbers en Hans van Mierlo. Op de muren van een zolderkamer boven de kapel zijn nog handtekeningen te vinden van veel van deze studenten. Het Canisiuscollege had een eigen kapel, eigen sportverenigingen en een filmclub. Nadat het Canisius haar rol als internaat opgaf vestigde verschillende bedrijven zich in het rijksmonument. Vandaag de dag zijn er grote renovaties bezig en wordt het pand vanbinnen volledig verbouwd. Er wordt druk gewerkt aan bedrijfsruimtes en appartementen. Daarnaast krijgt bijvoorbeeld museum *De Bastei* een plekje. De eigenaar van het vastgoedbedrijf dat deze klus op zich heeft genomen, wist ons tijdens de rondleiding nog leuke details aan te wijzen die herinneren aan het oude internaat. Zo kwam tijdens de verbouwing de oude tegelvloer tevoorschijn, zijn een aantal oorspronkelijke deuren opnieuw in gebruik genomen en blijven de eerder genoemde handtekeningen op de muren zitten. De kapel wordt ook zo veel mogelijk in haar originele staat behouden en al het glas-in-loodwerk krijgt een grote poetsbeurt. Voor de prachtige, uitgebreide

bibliotheek zoeken ze nog een passende eigenaar. Voor nu is het nog een prachtige, ietwat stoffige collectie boeken zonder specifiek doel (wij mochten een editie van de *Katholieke Illustratie* uit 1964 meenemen als aandenken!). De ondernemers willen niet enkel de vele leuke details behouden, ze hebben zelfs delen die eerder afgebroken werden weer opgebouwd. Hopelijk wordt het gebouw, of in ieder geval de prachtige bibliotheek, ooit weer geopend voor publiek!

Na deze uitgebreide rondleiding door het Canisiuscollege was ons Nijmeegse-tijdreis-top-5-avontuur dan toch echt afgelopen. We gingen van Romeinse muren naar het atelier van Nijmeegse hofschilders, tot middeleeuwse wachttorens en weer terug. We beklommen heuvels, gingen door dalen en bereikten grootse hoogtes. Alles van Nijmegen hebben we gezien. Uiteraard valt te beargumenteren dat degene die het liftensysteem van het Erasmusgebouw weet te kraken, ook in staat is een alziende blik op onze stad te werpen, maar dan vergeet je een belangrijk detail: dat het gaat om de vrienden die we onderweg gemaakt hebben. De inzet van deze talloze vrijwilligers en enthousiastelingen houdt het Nijmeegse erfgoed levend, of op z'n minst net iets minder dood. Laten we hopen dat ook in toekomstige tijdperken gemotiveerde HInT-redacteurs in staat zijn deze Nijmeegse pareltjes te bezoeken, te bewonderen en in te delen in een Top 5.

WAAROM MODERN ERFGOED ‘MOEILIJK’ IS

Een blik op de commandantswoning in Kamp Westerbork

Door Marinka van Dijk

Het plaatsen van een grote glazen behuizing over de oude commandantswoning in Kamp Westerbork is tekenend voor de huidige omgang met modern erfgoed. De vraag hoe en op welke manier modern erfgoed bewaard moet worden gebleven is een moeilijke kwestie. Verschillende vragen over de presentatie en toegankelijkheid van het erfgoed voor het publiek komen naar voren bij de commandantswoning in Kamp Westerbork. De recente geschiedenis en de emoties die hier nog aan verbonden zijn, kunnen het bewaren en tentoonstellen van modern erfgoed ingewikkeld maken. Meer aandacht en educatie zijn daarom cruciaal voor het behoud en de presentatie van modern erfgoed.

Naarmate de tijd verstrijkt, groeit ons erfgoed gestaag. Nederland telt honderden musea, historische gebouwen en monumenten die het rijke historische erfgoed van het land door de eeuwen heen belichten. De historische waarden van deze objecten, gebouwen en plaatsen wordt veelal erkend. Ze worden behouden en voor het publiek toegankelijk gemaakt, zodat de historische waarde van dit erfgoed ook aan de volgende generatie kan worden overgedragen. Bij modern erfgoed uit de twintigste eeuw is dit vaak lastiger. Vaak leidt het behoud van modern erfgoed tot discussies onder historici, zowel over de manier waarop het moet worden behouden als over de vraag of het überhaupt behouden moet worden. Modern erfgoed kan, meer dan andere historische gebeurtenissen, sterke emoties oproepen bij slachtoffers en andere betrokkenen. Dit maakt het kiezen voor een bepaalde representatie tot een gevoelig onderwerp.

Dit is ook het geval bij de commandantswoning in Kamp Westerbork. Al bij de naam ‘commandantswoning’ wordt er verwezen naar een specifieke periode in de geschiedenis van de woning. De woning uit 1939 werd oorspronkelijk gebouwd voor de directeur van het Centraal Vluchtelingenkamp Westerbork. Dit vluchtelingenkamp was opgezet om Joodse vluchtelingen

uit Duitsland en Oostenrijk op te vangen. In 1942 werd het kamp door de nazi’s omgevormd tot doorgangskamp. De woning ontleent zijn naam aan de periode 1942-1945, toen kampcommandant Albert Konrad Gemmeker het huis bewoonde. Na de Tweede Wereldoorlog werd het kamp zelf eerst gebruikt als interneringskamp, later voor het huisvesten van Molukkers. In 1949 werd de woning betrokken door particulieren, leden van deze familie hebben het pand tot 2007 bewoond. Het omliggende kamp werd in de jaren zestig en zeventig afgebroken, wat de commandantswoning een van de laatste fysieke herinneringen aan het kamp maakt.

De woning herinnert niet alleen aan haar bewonersgeschiedenis, maar symboliseert ook de herinnering aan Kamp Westerbork. Dit betekent niet dat alleen de periode 1942-1945 relevant is voor het vertellen van het verhaal van de woning en Kamp Westerbork. In 2014 werd een grote glazen overkapping over de woning gebouwd, met als doel de woning zo goed mogelijk te bewaren in de staat waarin deze in 2007 werd aangetroffen. Hierdoor is het gebouw niet toegankelijk voor bezoekers. In 2014 werd een grote glazen overkapping over de woning gebouwd om deze te behouden zoals hij in 2007 was aangetroffen. Hierdoor is het gebouw niet toegankelijk voor bezoekers. De keuze om de woning te behouden zoals hij er in 2007 uitzag, roept de vraag op wat de woning precies vertegenwoordigt. Het zou waardevol zijn als de woning wordt gebruikt om een breder verhaal te vertellen over discriminatie, racisme en ongelijkheid, waardoor de volledige geschiedenis van het kamp en de woning in één boodschap kan worden belicht.

De commandantswoning toont treffend de uitdagingen bij het behoud van modern erfgoed, waarbij levende belanghebbenden vaak betrokken zijn, wat een andere aanpak vereist dan bij historisch erfgoed. Het is daarom essentieel dat erfgoedorganisaties hierop inspelen om het behoud van modern erfgoed te bevorderen.

TUSSEN KERST EN KITSCH

Een korte uiteenzetting over nazi-kerstballen

Door Jetze Boon

In het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis in Brussel, op de afdeling gewijd aan de Tweede Wereldoorlog, staat je als nietsvermoedende bezoeker een onaangename, maar ook ietwat komische verrassing te wachten. Net zo cynisch als in de werkelijkheid, bevinden zich tussen de massavernietigingswapens en *deportatierails* een klein aantal kerstballen. Kerstballen in de vorm van het hoofd van Adolf Hitler of bedrukt met de leus *Sieg Heil*, met als kers op de taart pieken waarop het SS-wapen pronkt. Een uitvloeisel van pogingen in de jaren '30, waarbij het nationaalsocialistische regime als doel had de huiskamers van Duitsers binnen te dringen. De kerstballen zouden beschouwd kunnen worden als een poging om ook christelijke feestdagen te voorzien van een fascistisch tintje. Om dagen van warmte en samenzijn te koppelen aan het racistische nationaalsocialistische regime. Voor deze HInT-editie vormt het een mogelijkheid om het niet te missen, maar inmiddels vrij voor de hand liggende, onderwerp 'Tweede Wereldoorlog' op een alternatieve manier bespreekbaar te maken. Hiervoor gebruik ik werk van Joe Perry en Samuel Koehne.

Hoewel de kerstballen met nazisymbolen vrij banaal lijken, ligt deze weergave van nazisymbolen in realiteit veel dieper. Het klopt dat een groot deel van de nationaalsocialistische propaganda erop gericht was om ook het huiselijke leven van Duitsers te beheersen, vanuit de opvatting dat het gezin het fundament van de nationale staat hoort te zijn. Echter heeft de toe-eigening van religie haar oorsprong ver buiten het gezin. Al aan het einde van de negentiende eeuw maakte de *Völkische Bewegung* religie een kwestie van ras en het christendom een zaak voor enkel échte Germanen. Deze visie ontwikkelde zich tot in de jaren '20, waarbij ook leden van de *Deutschsozialistische Partei* (DSP) en later leden van de *Natio-*

nalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP) de opvattingen verder uitbouwden, wat ertoe leidde dat deze een overwegend antisemitische invalshoek kregen. Het materialistische Jodendom zou het pure Germaanse christendom hebben vertroebeld.

De NSDAP ontwikkelde in haar beginjaren daarnaast een streven naar een *positives Christentum*, waarbij ook een ander *Völkisch* aspect tot uiting kwam. De hang naar heidendom en pogingen om bijvoorbeeld de viering van kerst in verband te brengen met het Germaanse feest van de *'Wintersonnenwende'*. Tijdens de vroegste voorbeelden van nationaalsocialistische kerstvieringen in de jaren '20 werd de geboorte van Jezus Christus dan ook niet benoemd. De nadruk zou op twee andere zaken hebben gelegen: *'to bring joy to poor children and to honor the Party'*. Deze twee doelen zouden in grote lijnen alle toekomstige kerstvieringen onder het nationaalsocialistische regime gaan bepalen. De uitgangspunten werden gezien als een terugkeer naar het gevoel van eenheid met de geboortegrond, wat zou betekenen dat viering van de heidense kerst Duitsland in staat stelde eindelijk tot een politieke eenheid te komen. Hierin lag een grote taak bij de Duitse huisvrouw, het belangrijkste onderdeel van de kerstviering vond immers nog altijd plaats in de privésfeer. Het organiseren van zaken die de familie bijeen brachten, zoals het versieren van het huis, het verzorgen van etentjes en het uitpakken van cadeaus, werden sterk gekoppeld aan een hunkering naar traditionele familiewaarden, die zo typisch Duits zouden zijn.

Ook de blijvende waarde die gehecht werd aan het gebruik van kerstbomen ontleende zich deels aan de Germaanse oorsprong die hieraan gekoppeld werd. Het zou een van de weinige heidense gebruiken zijn die het christendom onaangetast had gelaten. Onderdeel van de sterk gepropageerde *Volksweinachten* was dan ook het plaatsen van verlichte kerstbomen op marktplaatsen en het uitdelen van kerstbomen aan mensen

die deze niet konden betalen. Dat laatste werd georganiseerd door de *Winterhilfe*, de Duitse liefdadigheidsorganisatie waarbij de grens met propaganda mogelijk net zo sterk vervaagd is als bij de viering van kerst. Voor de meer welgestelde Duitse burgers bood met name de, hetzij beperkte, toenemende commercialisering van het kerstfeest een mogelijkheid om met het nieuwe kerstfeest in aanraking te komen. Zo werden in meerdere grote steden de kerstmarkten voor het eerst sinds het einde van de negentiende eeuw weer op de marktplaatsen in het centrum georganiseerd in plaats van in de buitenwijken. Aanvullend werd vanuit de NSDAP gepromoot om spullen te kopen bij lokale, echt Duitse, bedrijven en de grote Joodse warenhuizen uit de weg te gaan. Dit zette veel winkeliers aan tot het huren van een marktkraampje, om bijvoorbeeld hun elektrische apparaten daar te verkopen in plaats van in hun winkelpand.

Zo zou het kunnen dat ook de kerstballen uit het *Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis* te Brussel ooit op een vergelijkbare markt gelegen hebben. Het museumbordje reikt helaas niet verder dan de toelichting dat de kerstballen uit de jaren '30 stammen en kenmerkend zijn voor de nationaalsocialistische propaganda. De strekking hiervan is correct. Al in de jonge jaren van de NSDAP werd het christendom sterk in verband gebracht met de Swastika en in de vroege jaren '30 werd dit geconcretiseerd door ook publieke kerstbomen te versieren met het symbool. In de privésfeer uitte de aanwezigheid van het nationaalsocialisme zich bovendien niet alleen in de kerstboom, maar ook onder de boom. Naast de te verwachten kerstcadeautjes verschenen bijvoorbeeld het bewijs van betaling voor een

toekomstige *Volkswagen*, onderscheidingen van de *Winterhilfe* en populaire antisemitische werken in de huiskamer. Toch valt te betwijfelen of deze specifieke kerstballen daadwerkelijk in opdracht van de NSDAP vervaardigd zijn.

Dat zit zo. Het succesvolle binnendringen in de Duitse huiskamers wordt gek genoeg aangetoond met een wet uit 1933, die goedkoop en gecommercialiseerd gebruik van de nazisymbolen verbood. Hieronder viel onder andere de verkoop van kerstverlichting in de vorm van de Swastika en chocoladepoppen in de vorm van SS- en SA-soldaten. Het valt aan te nemen dat ook deze specifieke kerstballen door deze wet verboden werden.

Het is immers aannemelijk dat kerstballen in de vorm van het hoofd van Adolf Hitler vallen onder iets wat '*nazified Christmas kitsch*' genoemd kan worden. Pogingen van bedrijven om aan te haken op een landelijke ontwikkeling, door het gebruik van herkenbare politieke symbolen. Deze specifieke kerstballen lijken daarmee niet per

definitie een aanvulling op de Duitse propaganda te vormen, maar eerder het doorgeslagen succes ervan aan te tonen. De leiders van de NSDAP zullen deze kerstballen dus eerder beschouwd hebben als teken van uit de hand gelopen commercialisering, dan als succesvol propagandamiddel. Dit neemt uiteraard niet weg dat het betrekken van iets wat een vreedzaam familiefeest genoemd kan worden, bijgedragen heeft aan de systematische verbloeiing van de verschrikking en terreur die de nationaalsocialistische daden teweegbrachten.

VAN BORSCHT TOT COBRA-STOFPOT

De favoriete gerechten van dictators

Door Saartje Bruens

De geschiedenis kent talloze dictators, maar de meest beruchte komen voornamelijk uit de moderne tijd. Hongersnoden, genocides en onderdrukking kenmerken deze alleenheersers. Toch vergeten we soms dat deze dictators, hoe slecht ze ook in de geschiedenisboeken staan, mensen waren. Mensen die ook eten nodig hadden en hier vanwege hun rijkdommen natuurlijk een voorkeur voor konden hebben. In dit artikel gaat dus gekeken worden naar de favoriete gerechten van dictators uit de moderne tijd. Wees wel gewaarschuwd dat de meeste gerechten net zo controversieel zijn als de persoon waar ze bij horen, bij deze dus ook alvast een kleine trigger warning voor mensen die niet tegen kannibalisme kunnen.

Benito Mussolini

Mussolini had naast zijn controversiële leiderschap ook een gekke smaak. Hij genoot namelijk erg van de Italiaanse klassieker Spaghetti Carbonara (pasta met ei, kaas, Italiaanse spek en zwarte peper) en vond Frans eten waardeloos. Maar hij hield ook van iets wat hij 'knoflook salade' noemde. Dit bestaat uit rauwe tenen knoflook in olijfolie met een beetje zout en citroensap. Ik denk dat zijn vreselijke adem een goede representatie was voor zijn daden. Gadver.

Adolf Hitler

Ik denk dat iedereen wel eens het feitje heeft gehoord dat Hitler vegetarisch was. Dat wil niet zeggen dat hij niet van de smaak van vlees hield. Hitler was dol op Duitse worstjes en biefstuk. Hitler was over het algemeen wel fan van de Duitse keukens. Zo hield hij ook van zuurkool en apfelstrudel. Later, toen hij voor het vega dieet ging, hield hij van groentesoep, maar er wordt ook beweerd dat hij dol was op een gerecht genaamd Eiernockerl, een soort ei-dumplings. (Als je dit gerecht op Wikipedia opzoekt is er ook een kopje over Hitler te vinden). Aan het eind van zijn leven at Hitler alleen nog maar bouillon en aardappels: wat mis-

schien een verklaring kon zijn voor zijn slechte humeur. Hitler had verder een team van vijftien mensen die het eten moesten voorproeven, als niemand na 45 minuten dood neerviel was het eten goedgekeurd om te eten.

Josef Stalin

Als leider van de Sovjet-Unie was Stalin dol op simpele traditionele gerechten die hem deden denken aan zijn geboorteland Georgië. Hij hield bijvoorbeeld van Khachapuri, (een soort brood gevuld met kaas), Khinkali (dumplings gevuld met gekruid vlees) en Lobio (een stoofpot gemaakt met kidneybonen, ui en kruiden) Maar ook de Russische keuken viel bij Stalin in de smaak. Zo was hij dol op Borscht (bietensoep) en traditionele Russische salades. Hij wilde gewoon een stukje van thuis meenemen en dat zou heel schattig zijn geweest als je niet zou afweten van de massa-uit-hongering die hij heeft veroorzaakt. Dat hij hield van traditionele gerechten betekende niet dat hij bescheiden was als het gaat om eten. Stalin hield namelijk van drankspelletjes en zes-uur durende maaltijden. Deze maaltijden werden trouwens bereid door Poetins grootvader.

Saparmurat Niyazov

"Hoofd der Turkmenen" had gelukkig geen al te gek favoriet gerecht. Zijn favoriete eten was het vers gebakken brood van zijn moeder. Hij hield zo erg van haar brood dat hij het woord voor brood veranderde naar Gurbansoltanedzhe, de naam van zijn moeder.

Nicolae Ceaușescu

Nicolae was van 1965 tot 1989 hoofd van communistisch Roemenië. Zoals bij de meeste totalitaire staten werden vrije pers en opposities niet getoleerd en was er een geheime politie die overzicht hield. Ceaușescu hield van vegetarische lasagne met een ei erop die in zure room was gemixt. Verder vond hij karper bereid op Roemeense stijl met aspic (Een soort bouillon gelei met hartige dingen

er in... ja dit ziet er zo goor uit als dat het klinkt) lekker. Ceaușescu maakte er een punt van om het eten wat niet goed van te voren was gecheckt te vermijden. Hij gooide eten dat hem op formele evenementen werd geserveerd op de grond en schopte het daarna zo ver mogelijk van hem weg.

Saddam Hussein

Hussein hield van de traditionele Iraakse keuken. Zo hield hij van kebab, helaas niet de geliefde döner kebab, maar gegrild vlees op een spies. Hij hield ook van rijstgerechten zoals biryani (gebakken rijst met kruiden) en quzi (rijst met langzaam gekookt lamsvlees). Toetjes konden bij hem verder niet ontbreken en zijn favoriet was het zoetste toetje: baklava. Bij zijn ontbijt had hij een sterke voorkeur voor cornflakes met rozijnen er in. Dit ontbijt is vrij standaard en een beetje saai, maar vergeleken met de rest van deze lijst is dat niet een slecht ding.

Kim Jong Il

De leider van Noord-Korea hield, net zoals de mensen van de GSV, van een goed soepje. Terwijl wij nu van een lekker Bopa (Bospaddenstoelen) soepje kunnen genieten, hield Kim Jong Il van de wat meer controversiële soepjes. Zijn favoriete eten bestond namelijk uit haaienvinnensoep en soep met hondenvlees. Hij geloofde dat dit hem immuniteit en vruchtbaarheid gaf. Kim Jong Il had ook een favoriet drankje in de vorm van Hennessy. Verder had deze man een gekke manier van rijst eten. Er wordt gezegd dat hij een team van vrouwen had die elke rijstkorrel moesten nakijken en ervoor moesten zorgen dat ze allemaal dezelfde lengte, dikte en kleur hadden.

Idi Amin

De dictator van Oeganda met de bijnaam "Slachter van Afrika" had een gekke obsessie met sinaasappels. Er wordt geschat dat Idi Amin rond de 40 sinaasappels per dag at, omdat hij dacht dat dit een natuurlijke Viagra zou zijn. Hij hield ook van geroosterde geit en cassave. Toen deze dictator tussen 1979 en 2003 in ballingschap ging in Saoedi-Arabië, werd hij verliefd op het eten van fast-foodbedrijf KFC. Deze dictator had ook een tijdje een grote liefde voor Britse afternoon tea, een groot contrast met zijn gespeculeerde liefde voor het eten van mensenvlees! Toen het ooit aan hem werd gevraagd of hij kannibaal was, beantwoord-

de hij de vraag met: "Mensenvlees is erg zout, nog zouter dan luipaardenvlees".

Francisco Macías Nguema

Nguema was president van Equatoriaal-Guinea en is de tweede potentiële kannibaal van deze lijst. Er wordt gezegd dat Nguema schedels in zijn koelkast verzamelde. Hij hield verder van thee gemaakt van de vrouwelijke cannabisplant en van iboga, wortelbast met hallucinogene eigenschappen. Toen ik las hoe hij het land overnam dacht ik dat ik zelf een stukje van die wortelbast had gegeven. Ooit liet hij namelijk 150 van zijn tegenstanders doden door troepen verkleed als kerstmannen, onder begeleiding van het lied 'Those Were the Days'. Zijn land werd 'Het Dachau van Afrika' genoemd onder zijn leiding.

Pol Pot (Salth Sar)

Tot nu toe hebben we al veel gekke gerechten en gewoontes van tirannen voorbij zien komen, maar deze man takes the cake (niet letterlijk helaas). Pol Pot hield, naast het uitmoorden van zijn volk, van hertenvlees, wild zwijn, vers fruit, brandewijn, Chinese wijn en slangenvlees. Kennelijk was zijn favoriete gerecht Cobra-stoofpot! Zelf snap ik niet dat je een giftige slang vrijwillig in je eten zou willen hebben, maar volgens de Chinezen heeft het eten van slangenvlees helende krachten. Hij was aan het genieten van luxe maaltijden terwijl zijn onderdanen alleen maar rijstsoep mochten eten.

Kortom de geschiedenis kent dus knettergekke dictators met nog gekkere favoriete gerechten. Van knoflooksalade tot cobra-stoofpot, om de kannibalen die er tussen zaten niet te vergeten. Luxe en over the top gerechten werden deze mensen ruim voorgeschoteld, terwijl de onderdanen vaak niks of weinig hadden om van te leven. Dit zegt al genoeg over de gruwelijkheden waartoe deze leiders tot in staat waren.

RECENSIE: *THE X-FILES* EN *TWIN PEAKS*

Paranormale series uit de jaren '90

Door Bram Kuijt

De jaren '90 waren een bijzondere tijd voor het Westen. De Koude Oorlog was voorbij, het neoliberalisme deed zijn intrede en de naweeën van de jaren '80 kwamen tot diens einde. In de filmwereld was ook een nieuwe richting te bekennen. In tegenstelling tot de korte maar krachtige horrorfilms uit de jaren '70 en '80, zoals *The Thing* en talloze *Slasher* films, werd de focus verlegd naar series die zich bezighielden met het mystieke en paranormale. Twee van de bekendste series van dit genre zijn enerzijds het illustere *Twin Peaks* en anderzijds het inmiddels uitgemolken *The X-Files*.

Twin Peaks

De serie *Twin Peaks* was oorspronkelijk te zien van 1990 tot 1991, nadat verdere afleveringen werden opgeschort wegens geldgebrek. *Twin Peaks* werd geregisseerd door David Lynch en Mark Frost. Lynch staat bekend om zijn absurdistische en surrealistische films, waaronder de originele *Dune* uit 1984.

Twin Peaks begint met de moord van de geliefde Laura Palmer, gespeeld door Sheryl Lee. Het stadje *Twin Peaks* raakt na deze moord in de ban van het mysterie wie (of eerder *wat*) de moordenaar kon zijn geweest. De FBI stuurt de excentrieke agent Dale Cooper naar het stadje om de zaak uit te zoeken. Samen met de lokale sheriff Harry Truman gaat hij op onderzoek uit en komt zo meer en meer te weten over de andere zijde van het ogenschijnlijk perfecte leven dat de jonge Laura en vele andere inwoners leefden.

Twin Peaks kenmerkt zich door sterke karakters en de relaties tussen de personages. Hoewel het tweede seizoen niet heel geliefd is, zit het eerste seizoen sterk in elkaar. De film *Fire Walk With Me* sluit de eerste twee seizoenen af. In 2017, 25 jaar later, kwam het krachtige derde, en laatste, seizoen van *Twin Peaks*. Tenslotte is de soundtrack echt fantastisch. Het openingsnummer *Falling* zal menig *millennial* en *boomer* doen terugdenken aan betere tijden.

The X-Files

Op het eerste gezicht lijkt *The X-Files* op je standaard politieserie, maar oordeel niet te vroeg. In de serie krijgen de (eveneens) FBI agenten Dana Scully en Fox Mulder allemaal paranormale zaken voorgeschoteld om op te lossen. De serie volgt een losse verhaallijn, waarin Mulder voor een eeuwigheid naar zijn verloren zusje aan het zoeken is. Terugkerende thema's zijn het buitenaardse en het mystieke. In tegenstelling tot *Twin Peaks* was *The X-Files* vanaf het begin af aan geliefd, waardoor het door de makers ervan zodanig werd uitgemolken dat zelfs de acteur van Mulder voor een aantal seizoenen de serie gedag zei.

Het fijne van de eerdere seizoenen van *The X-Files* is dat losse afleveringen over bijvoorbeeld een moordlustige groep vampiers of een computervirus met een voorliefde voor menselijk lijden los staan van de verhaallijn over Mulders zoektocht naar zijn zus.

Scully, gespeeld door Gillian Anderson, is een *fan favourite* voor veel fans. Anderson weet als Scully Mulders soms debiele ideeën te verhinderen. Als een sterke jonge vrouw weet ze zich staande te houden in de door mannen gedomineerde wereld van de FBI. Het is echter wel opvallend dat vooral Scully altijd het slachtoffer is van moordenaars en aliens, terwijl Mulder haar fanatiek probeert te redden.

The X-Files is een leuke serie om weg te kijken. Naarmate je de seizoenen echter slijt, zul je afleveringen tegenkomen die heel ver van het originele padje af zijn gedwaald.

PEACE, LOVE & PUZZELS

Door Rosa Raeijmaekers

Een decennium dat men natuurlijk niet kan vergeten in een editie over de nieuwste tijd, zijn de swinging sixties van de vorige eeuw! Tien jaar waarin de hele wereld leek te veranderen. Van stoffige huisvrouw tot feministe en van suffe muziek tot de psychedelische klanken van een Indiase sitar. Niet alleen cultu-
reel veranderde er veel, ook in de politiek waren er grote transformaties. Studenten over de hele wereld trokken de straat op in 1968. Che Guevara, John F. Kennedy, Robert Kennedy en Martin Luther King werden vermoord en via de televisie kwam de Vietnamoorlog in huis. Gelukkig werden ook vakantie en vrije tijd steeds toegankelijker en daarmee ook het puzzelboekje. Dus voor nu, veel puzzelplezier!

C	B	G	I	N	I	O	F	Y	F	I	V	K	K	K	M	F	G
H	E	G	X	I	S	I	D	M	A	F	M	F	T	C	E	L	C
I	A	N	V	M	T	D	O	P	B	G	O	P	Y	O	G	E	I
P	T	O	I	M	O	A	O	Q	E	G	O	R	G	T	N	L	S
P	L	R	E	D	N	R	R	F	L	F	B	O	V	S	J	Y	C
I	E	T	T	E	E	M	Z	L	T	S	Y	V	F	D	B	S	Z
E	M	S	N	U	S	N	O	O	J	G	B	O	R	O	E	T	C
S	A	M	A	Q	A	K	N	W	E	Z	A	X	S	O	R	A	A
E	N	R	M	V	E	O	W	E	S	C	B	Y	S	W	M	D	S
V	I	A	A	K	Y	R	O	R	K	S	U	C	U	J	T	H	I
D	A	R	G	B	Q	I	N	P	R	U	D	B	R	U	O	G	B
B	A	A	S	A	N	N	I	O	A	X	H	O	A	Y	E	T	A
C	M	N	M	Q	W	I	N	W	N	L	C	B	D	C	R	Z	N
V	O	C	C	C	Y	M	G	E	T	K	S	E	Y	R	I	O	N
L	F	L	I	P	O	E	P	R	Y	E	N	T	Q	W	S	Q	A
Z	Y	Z	N	A	P	A	L	M	U	N	N	P	Z	N	M	G	C
G	O	O	M	X	H	Q	S	L	E	A	B	O	J	W	E	W	X
M	C	B	P	B	V	T	B	K	P	Q	U	N	K	T	K	L	D

- ARMSTRONG
- BERMTOERISME
- CARAVAN
- FABELTJESKRANT
- KENNEDY
- NAPALM
- PIL
- ROCK
- VIETNAM
- BABYBOOM
- BLUES
- CUBA
- FLOWERPOWER
- LELYSTAD
- NASA
- PROVO
- STONES
- WOODSTOCK
- BEATLEMANIA
- CANNABIS
- DOORZONWONING
- HIPPIES
- MINIROK
- PANTY
- RADIO
- USSR

WO II IN NEDERLAND EINDIGDE NIET OP 5 MEI 1945

De vergeten Georgische Opstand op Texel

Door Jessica Vogels

Toen ik in 2018 met mijn ouders voor het eerst op Texel op vakantie was, kwam ik tijdens een van mijn wandelingen een merkwaardige begraafplaats tegen. De begraafplaats heette ‘Georgische Erebegraafplaats Loladze’. Verbaasd door zo’n grote begraafplaats voor Georgiërs, wat ik op dat moment een vrij willekeurige groep vond, ging ik wat onderzoek doen en stuitte ik op ‘het laatste slagveld van Nederland’: Texel tijdens de Georgische Opstand in 1945, in de volksmond beter bekend als de Russenoorlog.

Historische context

Gedurende de oorlog zijn er duizenden Georgiërs door de Duitsers krijgsgevangen genomen. Ze kwamen als gevangenen vaak in kampen terecht waar de leefomstandigheden gruwelijk waren. Om aan deze vreselijke omstandigheden te ontsnappen, namen velen van hen vrijwillig dienst in het Duitse leger. Dit gebeurde in het zogenaamde *Ostlegion*-programma, waarbij eenheden die bestonden uit niet-Russische minderheden van de Sovjet-Unie werden samengesteld. Voor de soldaten was dit de enige manier om te overleven, in de kampen heersten geregeld epidemieën. Daarnaast was er weinig voedsel. In de Sovjet-Unie zelf werden deze soldaten zonder uitzondering als landverraders beschouwd, iets wat later in de opstand een rol zou gaan spelen.

Uit dit *Ostlegion*-programma ontstond het 822ste Georgische Bataljon Infanterie Koningin Tamara, met als commandant Klaus Breitner. Dit bataljon bestond uit ongeveer 400 Duitsers en 800 vrijwillige Georgiërs. Ze zijn via Frankrijk naar Zandvoort gereisd. Ze werden voor 17 maanden in Zandvoort gestationeerd, waarna ze op 6 februari 1945 in het Texelse Den Burg aankwamen. Hier verbleven ze in een bunkercomplex, met als doel de *Atlantikwall* te verbeteren.

De opstand

Op 5 april gaf Klaus Breitner aan de Georgische vrijwilligerscommandant, Sjalva Loladze, opdracht om zich met zijn bataljon klaar te maken om de volgende ochtend te vertrekken van Texel. De Georgische troepen zouden moeten vechten tegen de geallieerden in Oost-Nederland. De Georgiërs wisten echter dat de geallieerden al bij Berlijn waren en dat het einde van de oorlog in zicht was. Ze zagen de kans schoon om zich te rehabiliteren voor hun dienst in het Duitse leger, gezien ze als landverraders gezien werden. Ze bereidden in het geheim een opstand voor.

Op 6 april 1945 om 01.00 uur ‘s nachts begon deze Georgische opstand in Den Burg onder leiding van Sjalva Loladze. Er werden meteen ongeveer 200 Duitsers vermoord. Hierbij was het belangrijk dat er zo min mogelijk geluid werd gemaakt zodat ze niet ontdekt werden. Er werd dus niemand neergeschoten en de meeste Duitse officieren en soldaten werden met messen en bajonetten in hun slaap vermoord. Hierom wordt dit ook wel de Nacht van de Bajonetten genoemd. De Georgiërs zelf noemden deze operatie de Dag der Geboorte. Uiteindelijk werden er in deze nacht ongeveer 450 Duitsers vermoord. Er heerste vreugde op het eiland, men dacht dat de bevrijding was gekomen.

Deze vreugde duurde echter niet lang en de Duitsers sloegen keihard terug. Commandant Breitner was niet omgekomen en wist de zuidelijke Texelse artilleriebatterij te bereiken. Daar sloeg hij alarm. Hij waarschuwde de Duitse troepen in Den Helder en er kwam al snel versterking. Vanaf 15.30 uur werd Den Burg beschoten, waarbij er in twintig minuten ongeveer 1800 granaten afgevuurd werden. Den Burg werd volledig verwoest en tientallen boerderijen gingen in vlammen op.

De gevechten die hierop volgden duurden weken, maar de Georgiërs verloren steeds meer terrein. Ze werden steeds verder naar het noorden verdreven tot aan de vuurtoren bij

Cocksdoorp. Daar gaven de laatste overgebleven opstandelingen zich over. Er waren echter veel van hen van tevoren ondergedoken bij de Texelaars. Rond 20 april, slechts 15 dagen voor de bevrijding, was Texel weer onder Duitse controle. De opstand had amper twee weken geduurd.

De vuurtoren na de gevechten

De nasleep

Nadat de opstand was neergeslagen doorzochten de Duitsers tussen 22 en 26 april het hele eiland, op zoek naar de ontsnapte Georgiërs. Een hoop van hen was inmiddels ondergedoken bij de Texelse bevolking en overleefden deze razzia's. De Texelse bevolking was gretig om te helpen. Er zijn talloze verhalen van Texelse kinderen die ineens een 'neef' hadden, die toevallig geen Nederlands sprak, die bij hen in huis kwam wonen. Op 25 april werd Loladze, de leider van de opstand, samen met negen soldaten ontdekt op een boerderij. Hij werd ter plekke in zijn rug doodgeschoten. Er werd ook een aantal Texelaars en gevangengenomen Georgiërs geëxecuteerd.

Op 5 mei gaven de Duitsers zich over en eindigde de oorlog in Nederland. Althans, zo denkt men vaak. Op Texel gingen de gevechten namelijk door tot 20 mei. De Duitsers weigeren zich over te geven aan de Georgiërs. Doordat ze van de bevrijding hoorden de Georgiërs na 6 mei kwamen steeds meer tevoorschijn uit hun schuilplaatsen. Dit had als gevolg dat er nog vele schietincidenten plaatsvonden. Tot op 18 mei vielen er nog doden op Texel. Toen kwamen de Canadezen op Texel aan en bevrijdden 'Europa's laatste slagveld'. Ze troffen een gebroken eiland aan. De materiële schade was groot: tientallen Texelse boerderijen waren vernietigd, voornamelijk op de Eierlandse polder. Den Burg was zwaar beschadigd door het bombardement op 6 april. De Georgische Opstand kostte uiteindelijk

aan 120 Texelaars en ongeveer 565 Georgiërs het leven. De Duitsers verloren ongeveer 360 soldaten. Toen de Canadezen het eiland bevrijdden, hadden 228 Georgische soldaten de opstand overleefd.

De overlevende Georgiërs zijn op 17 juni 1945 teruggegaan naar de Sovjet-Unie. Ze droegen geallieerde uniformen en hadden aanbevelingsbrieven bij zich van het Nederlandse verzet en de Canadese legerleiding. Het mocht echter niet baten. Ze werden door de Sovjet-Unie alsnog gestraft vanwege hun dienst in het vijandelijk leger. Velen van hen werden voor een aantal jaar naar Sovjet-werkkampen gestuurd. Pas in 1956 vond er eindelijk een rehabilitatie van de overlevenden plaats in de Georgische SSR. Deze rehabilitatie was mogelijk door de destalinisatie.

Herdenking?

In Nederland heeft de opstand vrij weinig aandacht gekregen, ondanks het grote aantal slachtoffers. Toch probeert men de herinnering in leven te houden. Jaren na de opstand kwamen er nog Georgiërs naar Texel om de opstand te herdenken. De overlevenden van de opstand hebben daarnaast een koperen "Levensboom" geschonken die op 4 mei 1975 werd onthuld. Op 5 mei 2005 woonden de Georgische president Saakasjvili de herdenking bij met zijn Nederlandse echtgenote en de Georgisch-Orthodoxe patriarch. Ook ontstond de erebegraafplaats Loladze waar alle omgekomen Georgiërs uit massagraven bijeen zijn gebracht. In het Luchtvaart- & Oorlogsmuseum Texel is een deel van de ruimte gereserveerd voor een permanente tentoonstelling over de opstand. Zo wordt de herinnering aan de Georgische soldaten en de Nederlanders die hen hielpen in leven gehouden.

De Georgische Erebegraafplaats Loladze

HET DIGITALE WILDE WESTEN

Het vroege internet: de CCRU, Millenniumbug en VR

Door Jon Hartjes en Bram Kuijt

‘Vroegàh was alles beter’ is een spreuk die meestal geen enkele kern van waarheid heeft. Bij enkele uitzonderingen zou je echter kunnen zeggen dat dit *wel* het geval was. In de jaren ’90 was het internet van nu een ware moderne variant van het Amerikaanse Wilde Westen. Het was nieuw, hip en vooral kwetsbaar. In dit artikel zul je kennismaken met de exotische en wat meer sinistere zaken die het vroege internet met zich meebracht.

De CCRU

Filosofen staan erom bekend dat ze vaak met concepten komen waar niemand een bal van snapt, behalve de filosoof zelf natuurlijk. De *Cybernetic Culture Research Unit (CCRU)* was een verzameling van exotische, excentrieke en soms gestoorde academici, zowel docenten als studenten. De CCRU werd in het Engelse Warwick in het leven geroepen. Twee van deze filosofen zijn de excentrieke Nick Land, een fervent voorstander van het accelerationisme, een drang om een samenleving koste wat kost technologisch vooruit te helpen. De tweede filosoof was Mark Fisher. Fisher was bekend vanwege zijn onorthodoxe en regelmatig radicale ideeën op het gebied van zowel politiek als technologie. De ideeën van Land, Fisher en andere filosofen aan de Warwick Universiteit beperkten zich eerst tot het filosofie departement van de universiteit. De leden van de CCRU organiseerden *avant-garde* lezingen en optredens, waarvan de beschrijvingen je met meer vragen dan antwoorden achterlaten. De leden schreven daarnaast artikelen van (vaak) esoterische aard met soms verzonden termen. Het onderzoek van de CCRU werd steeds minder academisch en uiteindelijk werd de gehele groep uit het filosofie departement verstoten. De loyale kern nam vervolgens hun intrek

in een flat in Warwick. In de flat werden de esoterische praktijken steeds donkerder van aard. De ‘geleerden’ gingen zich bezighouden met het occulte en het cybernetische. Nadat er ook hard drugs aan te pas kwamen, stortte de groep definitief de afgrond in.

De CCRU hield op te bestaan in 2003. Sommige leden houden zich nog steeds met het esoterische en het cybernetische bezig, maar het occulte aspect is grotendeels opgedroogd. Land woont tegenwoordig in China, waar hij schrijft over het (in zijn ogen) fantastische hybride systeem dat de CCP in stand houdt. Fisher hield online een blog bij over diverse onderwerpen, waaronder de relatie tussen de mens en technologie.

De oude website van de CCRU (www.ccru.net) bestaat tegenwoordig nog steeds, inclusief de vele esoterische geschriften die de leden ervan publiceerden. Sommige publicaties zijn daarnaast fysiek uitgebracht. De CCRU biedt ons tegenwoordig een voorbeeld van hoe mensen kunnen omgaan met nieuwe, vreemde en soms radicale concepten, zoals het internet.

De Millenniumbug

Aan het einde van de jaren ’90 van de vorige eeuw was er grote paniek. Zoals het jaar 2012 ons heeft laten zien, zijn mensen bijzonder goed in paniek zaaien. Dit was ook in 1999 al het geval. Wat was de oorzaak van al deze angst? De zogenaamde *millenniumbug*. Dit was een (digitale) bug die ervoor zou zorgen dat alle computersystemen, zodra het jaartal van 1999 naar 2000 zou verspringen, zouden stoppen met werken. Ook in de prehistorie die 1999 voor sommigen van jullie lijkt, waren dit er alarmerend veel. Het is niet zo’n enorm probleem als je computer midden in je spelletje *Solitaire* (het was immers 2000) uitvalt, maar als *alle* systemen van een vliegtuig tijdens

de vlucht opeens stoppen met functioneren, is er een groter probleem, vooral als dit alle vliegtuigen betreft. De oorsprong van deze bug ligt iets verder terug in de geschiedenis. In de tweede helft van de twintigste eeuw, toen deze systemen gemaakt werden, was digitaal geheugen een stuk duurder dan het vandaag de dag is. Om ruimte te besparen, werden jaartallen daarom vaak alleen aangeduid door de laatste twee getallen. Toen het jaar (19)99 ten einde kwam, was er de angst dat de systemen de stap van 99 naar boven niet aan zouden kunnen. Als de systemen terug zouden springen naar 00, zouden een hoop automatische systemen alle data als waardeloos beschouwen. Dit was vooral gevaarlijk voor banken, wiens renteberekeningssystemen op leningen volledig geautomatiseerd werkten.

Wat gebeurde er uiteindelijk? Bijna niets, teleurstellend genoeg. Geen vallende vliegtuigen, geen onafgemaakte potjes *Solitair*, geen grootschalige crashende systemen. Er waren wel een aantal kleine foutjes, zoals een bord dat mensen verwelkomde in het jaar 1900, maar het gros van de technologie werkte prima en naar behoren. Een reden hiervoor kan zijn dat de grote zorgen die deze bug had veroorzaakt ervoor had gezorgd dat een hoop ICT'ers de systemen "millennium-bestendig" gemaakt hadden. Dit hield in dat de meeste systemen zodanig aangepast waren dat ze de jaartallen (19)99 en (20)00 wel als een logische combinatie van getallen zagen. Desondanks is de millenniumbug een interessant voorbeeld van de onzekerheid over

onze technologie. Voor velen was dit ook een *wake-up call* wat betreft onze afhankelijkheid van talloze digitale systemen.

Virtual Reality

Je zou het niet verwachten, maar *Virtual Reality* (VR) is helemaal niet zo nieuw als je denkt. Terwijl sommige lezers van dit blad nog in de baarmoeder zaten, werd in 2003 het videospel *Second Life* gelanceerd. In dit online spel kun je daadwerkelijk een tweede (digitale) leven opbouwen. Zie het als *Habbo Hotel*, maar dan ouder en 3D. Het spel bestaat tegenwoordig nog steeds, inclusief actieve maar zeldzame gebruikers. Verschillende YouTubers gaan soms op 'expeditie' naar deze oude en vaak verlaten digitale vlaktes. Zie het als digitale archeologie.

In tegenstelling tot *Second Life* biedt het spel *Broken Reality* een meer dystopische blik op de toekomst van VR en het internet in het algemeen. In het spel speel je de rol van een gemiddelde speler in een grote virtuele wereld/*metaverse*, dat is overgenomen door een hyperkapitalistische entiteit: NATEM. Naarmate je meerdere levels vrijspelt en puzzels oplost, kom je steeds meer te weten over hoe NATEM is geworden tot wat het is. Wat begon als een online ontmoetingsruimte, veranderde na een overname in een digitale hel, waar *likes* alles bepalen. Zie het als Instagram als de app naar de sportschool zou gaan en testosteron in zou spuiten. Het NATEM van *Broken Reality* is een combinatie van al het kwade dat het moderne internet kwelt: van de privacyschendingen van Facebook tot het gemiddelde IQ van een Twitteraar/X'er. En hoewel *Broken Reality* een goed einde kent, waarbij NATEM wordt bevrijd van alle gedrochten, is het nog maar de vraag of dit bij ons in de werkelijkheid ook zo zal gaan.

SCHERTSVERHAAL

Kattenspionage en puppyromantiek tijdens de Koude Oorlog

Door Cara Peters

Tijdens de Koude Oorlog waren politieke spanningen hoog en stond de wereld voortdurend op het randje van een catastrofe. Maar te midden van deze ernstige politieke kwesties, waren er enkele opmerkelijke en misschien wel komische gebeurtenissen die ons eraan herinneren dat zelfs in de donkerste tijden een beetje humor niet ontbreekt.

De 'Acoustic Kitty'

In de jaren zestig voerde de CIA enkele bizarre experimenten uit waarin katten als spion werden getraind. Het project met de naam 'Acoustic Kitty', was bedoeld om katten chirurgisch te implanteren met microfoons en zenders om ze te kunnen gebruiken als wandelende af luisterapparatuur. Het project bleek al snel een totale mislukking te zijn. Tijdens het eerste experiment werd zo'n Acoustic Kitty vrijgelaten in de buurt van een park met de opdracht om twee mannen op een bank af te luisteren. Helaas werd de arme kat binnen enkele ogenblikken aangereden door een taxi, nog voordat hij ook maar in de buurt van zijn doel kon komen.

Pushinka

Tijdens de Koude Oorlog schreven Sovjetleider Nikita Chroesjtsjov en de Amerikaanse president John F. Kennedy elkaar regelmatig, ondanks de vijandigheid tussen hun landen. Ook wisselden ze vaak geschenken uit. Een opmerkelijk voorbeeld hiervan is de hond Pushinka, die Chroesjtsjov schonk aan de dochter van Kennedy. Pushinka zelf was de pup van hond Strelka, die in een baan om de aarde ging en succesvol naar de aarde terugkeerde. De CIA vond dit cadeau echter nogal verdacht en nam de hond daarom eerst in beslag om haar aan een flinke lading röntgenfoto's, thermogrammen en andere tests te onderwerpen. Eenmaal in het Witte Huis ontstond een romance tussen Pushinka en Charlie, de favoriete hond van Kennedy. De pups die hieruit voortkwamen werden door Kennedy 'pupniks' genoemd, waarmee hij verwees naar de kunstsatelliet Spoetnik 5 en oma Strelka's ruimteavontuur.

Reagan's 'Star Wars Speech'

Op een maartse dag in 1983 lanceerde president Ronald Reagan in een speech een plan over een raketverdedigingssysteem dat de geschiedenis zou ingaan als het Strategic Defense Initiative (SDI), maar algemeen bekend werd als de 'Star Wars Speech'. Deze speech veroorzaakte niet alleen een schokgolf in de politieke arena, maar bracht ook een golf van humor en ironie teweeg, gezien de verwijzing naar de populaire sciencefictionfranchise. De bijnaam 'Star Wars' was niet alleen een product van de verbeelding van de pers, maar ook een reflectie van Reagan's eigen retoriek. Slechts twee weken eerder had hij de Sovjet-Unie bestempeld als "het kwaadaardige rijk" en commentatoren maakten steeds grappen over 'de Darth Vader-speech'.

Tetris

Tetris, het iconische puzzelspel dat in 1984 werd gecreëerd door Alexey Pajitnov in de Sovjet-Unie, lijkt een onwaarschijnlijke kandidaat om geassocieerd te worden met de Koude Oorlog. De manier waarop het spel werd gepromoot, voegt echter een interessante draai toe aan zijn geschiedenis. Toen Tetris in 1988 voor de Amiga homecomputer werd uitgebracht, benadrukte een van de advertenties stoutmoedig: "The Cold War is Over. Almost..." Deze slogan maakte duidelijk dat de spanningen van de Koude Oorlog nog niet voorbij waren. De Amiga-versie van Tetris bevatte prominente Russische symbolen en afbeeldingen, waardoor het spel een sterke Sovjet-sfeer uitstraalde. De invloed van de Koude Oorlog leek echter te vervagen met de release van de Game Boy-versie van het spel in 1989. Henk Rogers, de oprichter van Bulletproof Software, een van de bedrijven die betrokken waren bij de Game Boy-release van Tetris, benadrukte de vriendschap tussen hem en Pajitnov, hetgeen mogelijk heeft geleid tot de nieuwe slogan: "From Russia with fun."

Dear Nathaniel,

Nathaniel Gomes, a humble innovator in the world of food, made his mark with a simple yet remarkable creation—the kapsalon. From his hometown of Rotterdam, Netherlands, Nathaniel embarked on a culinary journey driven by curiosity and a love for good food. Unlike the high-profile chefs of Michelin-starred restaurants, Nathaniel's talent lay in his ability to blend everyday flavours with a twist of creativity. His kapsalon, born out of a desire to combine Dutch fast food with Middle Eastern influences, became a beloved staple among locals and eventually gained recognition far beyond the streets of Rotterdam. Despite his modest beginnings, Nathaniel's contribution to the culinary world remains undeniable, reminding us that innovation knows no boundaries, even in the simplest of dishes.

I hope this letter finds you well, amidst the whirlwind of recognition and appreciation that must surely be swirling around you. As I sit down to write, I am filled with gratitude and admiration for your ingenious creation, the kapsalon. Allow me to express my heartfelt thanks for not only introducing this delectable dish to the world but also for your significant contribution to modern society's culinary landscape.

The story of the kapsalon is more than just a tale of culinary excellence; it is a testament to innovation and cultural fusion. Combining elements of Dutch fast food with Middle Eastern flavours, you have crafted a masterpiece that transcends borders and tantalises taste buds across the globe. Your creation has become synonymous with indulgence, satisfying cravings and sparking joy with every bite.

I must admit, my first encounter with the kapsalon was nothing short of revelatory. The savoury layers of succulent meat, crisp fries, and melted cheese, all crowned with a generous dollop of garlic sauce and spicy sambal, created a symphony of flavours that danced on my palate. It was a moment of culinary enlightenment, a revelation that left me craving more and eager to spread the word of this gastronomic marvel.

But beyond its undeniable deliciousness, the kapsalon represents something deeper—a celebration of diversity and the power of culinary exchange. In a world often divided by differences, your creation serves as a delicious reminder of the beauty that emerges when cultures collide and traditions merge. It is a testament to the rich tapestry of human experience, where every ingredient tells a story and every bite invites us to embrace the unfamiliar.

As I reflect on the significance of your contribution, I am reminded of the power of food to unite us, transcending language and cultural barriers to create moments of shared joy and connection. Your creation has brought people together around the world, forging bonds and creating memories that will last a lifetime.

In closing, Nathaniel, though you may no longer be with us, your culinary legacy lives on, immortalised in every savoury bite of the kapsalon enjoyed around the world. Your passion for flavour and innovation continues to inspire chefs and food enthusiasts alike, ensuring that your influence will be felt for generations to come. As we savour each mouthful of your creation, we remember not only the deliciousness of the dish but also the remarkable spirit of its creator. Your ingenuity and creativity have left an indelible mark on the culinary world, reminding us of the power of food to unite and inspire.

With sincerest thanks and warmest regards,

The History Students of Nijmegen

HET EEUWIGE ENIGMA

Ludwig II van Beieren

Door Jessica Vogels

Ik wil jullie graag voorstellen aan mijn favoriete royal allertijden: Ludwig Otto Friedrich Wilhelm von Wittelsbach, vanaf hier gewoon Ludwig oftewel Ludwig II van Beieren, ook wel bekend als de Sprookjes- of Zwanenkoning. Deze koning staat bekend om de mythevorming om hem heen die ontstond door de bouw van zijn sprookjespaleizen, de afwezigheid van vrouwen in zijn leven (spoiler alert: hij was gay) én zijn mysterieuze dood. ‘Ein ewig Rätsel bleiben will ich mir und anderen’ is een van zijn meest geciteerde uitspraken en in dit artikel ga ik een tipje van de sluier lichten over het ‘raadsel’ Ludwig II.

Jeugd

Ludwig werd geboren op 25 augustus in Schloss Nymphenburg in München. Hij was de oudste zoon van koning Maximiliaan II van Beieren en koningin Marie van Pruisen. Drie jaar later werd zijn broertje Otto geboren. Zijn opvoeding was niet bepaald prettig: zijn vader was erg streng voor zijn kinderen, herinnerde Ludwig regelmatig aan zijn verplichtingen als troonopvolger en legde grote druk op zijn zoon. Ludwigs leven werd vooral bepaald door zijn strenge leraren, want hij zag zijn ouders weinig.

Toch waren er ook veel gelukkige momenten in zijn jeugd. Met zijn broertje was hij erg *close* en hoewel hij niet veel met zijn moeder op had (hij noemde haar “de gemalin van mijn voorganger”) gingen ze vaak wandelen met Otto door de bergen. Hij had ook een goede band met zijn opa Ludwig I. Daarnaast had hij een goede vriendschap met Paul Maximiliaan Lamoral von Thurn und Taxis en met zijn nicht Elisabeth van Beieren, beter bekend als Sisi.

Ludwig verbleef tijdens zijn jeugd voornamelijk in het slot Hohenschwangau, wat zijn vader had laten decoreren met verschillende fresco’s uit Duitse sagen met als voornaamste de sage van Lohengrin, ook wel bekend als de Zwanenkoning.

Zijn koningschap

Toen Ludwig achttien was, stierf zijn vader plotseling en werd Ludwig koning van Beieren. Hoewel hij niet echt voorbereid was op het koningschap, was hij erg populair onder het volk. Hij was jong, knap, lang (1.92 m), reisde vaak af naar het Beierse platteland en ging in gesprek met de bevolking daar. Hij beloofde iedereen daar die gastvrij was met cadeaus. Daarnaast was Ludwig samen met zijn moeder verantwoordelijk voor het oprichten van de *Bayerischen Frauenvereins*, een organisatie die voor gewonde soldaten zorgde. Dit zou uiteindelijk het Beierse Rode Kruis worden. In Beieren werd hij hierom ook vaak *Unser Kini* (onze geliefde koning) genoemd.

Onder de regering was Ludwig echter minder populair. Ludwig leefde in een wereld die hem niet begreep. Hij was erg introvert, leefde voornamelijk ‘s nachts, dagdroomde volgens zijn moeder veel en hij begaf zich erg zelden in de publieke ruimte. Hij leefde vooral in afzondering en hield zich voornamelijk bezig met culturele projecten, zoals zijn kastelen. Deze waren zijn ontsnapping aan het leven. Hij vermeed grote sociale gelegenheden, zoals staatsbanketten, en deed weinig met zijn publieke rollen. Hij controleerde bijvoorbeeld zijn legers vrijwel nooit, dit liet hij Otto doen. Dit alles zorgde voor de nodige spanning met zijn regering. Daarnaast zorgde het bouwen van zijn kastelen voor een ontzettend grote staatsschuld, wat hem niet in dank werd afgenomen.

Het bekendste wat Ludwig heeft nagelaten tijdens zijn koningschap zijn zijn kastelen en de gehele carrière van Richard Wagner. De kastelen zijn ruwweg op te delen in twee groepen: de Middeleeuwse sprookjes/escapistische kastelen en de kastelen in de stijl van verlichte vorsten. Neuschwanstein is het grootste voorbeeld van de sprookjeskastelen. De vertrekken zijn versierd met beeltenissen uit mythes en legendes en zijn rijkelijk gedecoreerd met goud en zilver. In deze decoratie staan Wagners opera’s centraal. Bij

deze groep hoort ook Slot Hohenschwangau, het kasteel van Ludwigs vader, vanwege de eerdergenoemde fabelachtige versieringen.

Naast deze sprookjeskastelen zijn er ook nog kastelen die het beeld van Ludwig als een verlichte vorst uitdragen. Ludwig was namelijk een grote aanbidder van Lodewijk de Veertiende, de zonnekoning, en liet een aantal kastelen bouwen in de stijl van Versailles. Dit zijn Herrenchiemsee en het kleinere Linderhof. Linderhof is een klein kasteel, maar adembenemend mooi. Er is ontzettend veel goud en er waren geschilderde plafonds. Ook de slaapkamer van Ludwig bevond zich in dit kasteel. De kamer was ingericht in de Franse stijl en openbaar. Zo moest Ludwig met verschillende mensen spreken terwijl hij werd aangekleed. Ook had dit paleis een gigantische tuin waar een grotto was waarin Ludwig op een zwanenbootje kon rondvaren net als Lohengrin. Linderhof was het kasteel waar hij het meeste in heeft gewoond, hij noemde het zelfs *Mein Villa*. Herrenchiemsee staat op een eilandje en was een replica van Versailles, maar moest grootser zijn dan Versailles en had hierom bijvoorbeeld een langere spiegelzaal. De bouw van dit kasteel zorgde ervoor dat het rijk bijna bankroet werd.

Iets wat we ook aan Ludwig te danken hebben is de componist Richard Wagner. Ludwig was op zijn zachtst gezegd zijn grootste fan en financierde veel van zijn projecten. Een van de eerste dingen die Ludwig deed toen hij koning werd was dan ook Wagner naar het hof halen. Veel van Ludwigs kastelen zijn daarom ook versierd met beeltenissen uit opera's van Wagner. Hij was in het bijzonder fan van de held Siegfried uit de opera *Der Ring des Nibelungendes*. Ludwig liet in een van zijn hutten zelfs een replica van de boom bouwen waarin Siegfried het zwaard stak in de saga. Ludwig heeft ook in een brief naar Wagner geschreven dat hij wel op wilde stappen als koning om met Wagner mee te reizen, iets waarvan Wagner zich kapot schrok en hem overhaalde om koning te blijven.

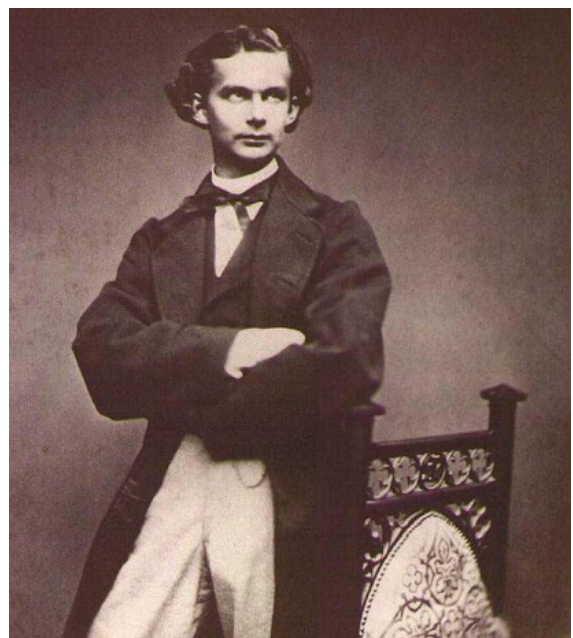
Geaardheid

Er werd van Ludwig verwacht dat hij voor een opvolger zou zorgen. Hij was verloofd met zijn nichtje Sophie Charlotte Augustine in Beieren, de jongste zus van Sisi. Zij waren erg goed bevriend en vonden een gedeelde liefde in de muziek van Richard Wagner. Ludwig schreef zelfs in een van

zijn brieven: 'Het belangrijkste in onze relatie is altijd Richard Wagners opmerkelijke en sterk ontroerende bestemming geweest.' Ondanks hun vele gedeelde interesses en goede vriendschap bleef Ludwig de bruiloft echter maar uitstellen en uiteindelijk blies hij plotseling het huwelijk af.

Hoewel het officieel toentertijd nogal onduidelijk was waarom precies, wordt de reden al snel duidelijk wanneer je naar zijn dagboeken en brieven kijkt (en men wist het stiekem ook wel). Weet je nog die ene hele goede vriend Paul Maximiliaan van hem? Ja, dat. Ludwig was waarschijnlijk homoseksueel. Hij onderhield vele *erg vriendschappelijke* relaties met mannen in zijn leven en de brieven naar Richard Wagner die hij stuurde waren soms ook *erg vriendelijk* zoals in deze: '...als we trouw zijn aan elkaar, vraag ik je wie ons zou kunnen scheiden? Ik weet zeker dat je gevoelens voor me hebt, want alleen jij kan weten hoeveel ik lijd. Twijfel niet aan mijn genegenheid...' Over dit heb ik alleen maar te zeggen: *history will say they're friends*.

Ludwigs leven kwam op 13 juni 1886 onder mysterieuze omstandigheden ten einde. Of hij 'verdrongen' is of niet zal waarschijnlijk nooit duidelijk worden. Ludwig leeft echter voort in zijn tot leven gewekte fantasieën in de vorm van zijn kastelen en deze worden jaarlijks miljoenen keren bezocht. Een raadsel blijft hij, maar vergeten wordt hij niet.

BALLROOM DANCING TO BEYONCÉ

WATCH AND LISTEN RECOMMENDATIONS

By Eva Grooten and Jasmijn Kemp

In the past few years, Netflix has been releasing two seasons and a spin-off of its now famous show *Bridgerton*. It's set in the regency era and takes place in London where it follows the aristocracy as they try to find their perfect match during the season. The show focuses on love, rivalry and court life, but in this article we'll pay attention to the music used in the show.

You'll probably recognise some of the tunes when watching, but might not know where to place them. This is because the music used in the show are pop songs turned into a classical version. Multiple billboard chart songs are changed into a Mozart-like soundtrack to various ballroom scenes and dramatic pacing through palaces. Not only do we recommend checking out *Bridgerton*, since it's the perfect guilty pleasure show for historians, but we also recommend listening to the music used in the show. In this article, we'll highlight some of our favourite pop songs turned classical.

The song that's most iconic for both of us plays in the first episode of season two as it introduces the Sharma sisters to their first ball of the season. As soon as the first tunes started we both recognised the absolute banger that's *Material Girls* by *Madonna*. Not only is this a great song, it also matches perfectly with the material girls that the aristocrats are. *Bridgerton* has more of these songs by power women and *Run the World* by *Beyoncé* isn't excluded from the show. Even though this song is featured in the spin-off that takes place right before the modern era that this HInT focuses on, it deserves to be mentioned. We are 99% certain that if this song had been around in the regency era, women would have had the right to vote much earlier. Even when played by an orchestra, this song oozes empowerment. The real

Beyoncé would have probably sent them into a coma, but the orchestral version of this song is the perfect balance.

Alongside some powerful messages from women, there are also songs featured that you wouldn't expect to hear in a 19th-century setting, but actually work pretty good. One of those is *Wrecking Ball* by *Miley Cyrus*. We didn't expect when seeing Cyrus swinging around in 2013 that we would return to her song in the ballroom. The same goes for *Bad Guy* from *Billie Eilish*, but both add a tension to the series that wouldn't have been the same with Mozart. After all, our century really has some great female pop musicians to offer. Rihanna and Ariana Grande are also included in the soundtrack, and it's pretty devastating that they never could have danced to these songs back in the days.

The songs aren't just randomly picked for the show and put in there, there's actually a lot more thought behind this. The composers really tried to translate the music as good as possible into their classical version while still preserving their original essence. This is especially difficult since there are no vocals in the classical soundtrack. An example of this is *You Oughta Know* by *Alanis Morissette* in which they tried to preserve the rawness of the original song within the composition. We think the composers have done this pretty well and therefore we recommend you check out *Bridgerton*. Now you know that you should especially pay attention to the (wonderful) bangers in the background!

DOCENTEN TOP TIEN

Paul Reef

Ingeleid door Jessica Vogels

Ook de moderne tijd krijgt een Docenten Top Tien en ditmaal is Paul Reef de docent die de top tien verzorgt. Er zijn wederom drie mensen op de lijst weggestreept en er nieuwe toegevoegd, compleet met toelichting. Hieronder staat de nieuwe lijst!

Cai Lun
Paus Gregorius I
~~Florence Nightingale~~ Vladimir Iljitsj Oeljanov (Lenin)
Isma'il Pasha
Maria
~~Pierre Cuypers~~ Kazimir Severinovitsj Malevitsj
Leonardo da Vinci
Marie Curie
~~Mumtaz Mahal~~ Viktor Robertovitsj Tsoi
Anna Maria Sibylla Merian

Opgevat als top tien van mensen die de wereldgeschiedenis zouden hebben veranderd vervult deze huidige lijst zijn belofte bepaald niet. Daarom voel ik me allesbehalve beschroomd om drie mensen voor te dragen die enerzijds de wereldgeschiedenis significant wél hebben veranderd en anderzijds voortvloeien uit mijn eigen particuliere hobby's.

Dat Vladimir Iljitsj Oeljanov, beter bekend als Lenin, op deze lijst dient te prijken zou geen verdere uitleg moeten vereisen, zeker voor historici. De door Lenin geleide Oktoberrevolutie heeft de loop van de wereldgeschiedenis veranderd.

Anders dan de wanstaltige neogotische suikertaarten van Pierre Cuypers, die wat dat betreft simpelweg de historicistische kitsch van dat moment volgde, was Kazimir Malevitsj een absolute vernieuwer en pionier in de moderne kunst wiens impact vandaag de dag nog altijd voelbaar is. Malevitsj was een etnische Pool die geboren was in Kyiv en furore maakte als exponent van de artistieke avant-garde ten tijde van het Russische rijk en de Sovjet-Unie. Zijn abstracte (suprematische) kunst is misschien het bekendst en was absoluut baanbrekend, maar hij bepleitte ook dat kunst niet '*l'art pour l'art*' moest zijn, maar juist zijn doorwerking moest hebben in design voor het alledaagse leven, van theekopjes tot tafels. In die zin staat Malevitsj symbool voor nieuwe vormen van design, architectuur en mode die de moderniteit bepalen.

Tenslotte zou ik graag Viktor Tsoj toevoegen. Te vaak hebben dit soort lijstjes de neiging om te draaien om leiders en wetenschappers of performatieve keuzes, waarbij de impact van cultuur op het leven van mensen vaak wordt veronachtzaamd. Tsoj was een Russisch-Koreaanse kunstenaar die zich de muziek van *Joy Division* en *The Cure* toe-eigende om nummers te schrijven die resoneerden bij tientallen miljoen mensen in de (voormalige) Sovjet-Unie in en de soundtrack vormden van de *perestrojka* – en nog altijd mensen en bands als Molchat Doma inspireren.

DE ROZE DRIEHOEKJES

De door nazi's veroordeelde homoseksuelen

Door Saartje Bruens

De nazi's begonnen in 1933 met het vervolgen van homoseksuele mannen. Deze mannen werden opgepakt op grond van paragraaf 175 uit het statuut van het Duitse wetboek van strafrecht. Deze paragraaf verbood seksuele relaties tussen mannen. De opgepakte mannen waren in de concentratiekampen te herkennen aan de roze driehoeken die zij droegen, een teken dat aangaf dat ze een van de laagste rangen hadden. Er wordt geschat dat rond de 7600 homoseksuele mannen zijn vermoord in de concentratiekampen. Ondanks het aantal slachtoffers werd er na de oorlog weinig over de vervolging van de homoseksuelen geschreven. Het eerste monument voor de vervolging van homoseksuelen werd dan ook pas in 1987 geopend in Amsterdam.

'Als ik een homoseksuele voor de rechtbank breng en hem laat opsluiten, is de zaak niet afgehandeld, omdat de homoseksuele net zo homoseksueel uit de gevangenis komt als voordat hij er naar binnen ging.' Deze uitspraak werd op 18 februari 1937 gedaan door Heinrich Himmler, leider van de SS en een van de belangrijkste leiders in nazi-Duitsland. In zijn speech maakte Himmler duidelijk dat er in het ideale Duitsland van de nationaalsocialisten geen ruimte was voor homoseksuele mannen. Hij was van mening dat de politiek zich moest gaan bemoeien met de seksuele geaardheid van mensen. Als dit niet gebeurde zou de natie volgens Himmler ten onder gaan.

Het nazisme had extreme ideeën over reproductie, seksualiteit, gevoelens en handelingen van lichamelijke aard. In 1935 waarschuwde nazi-advocaat Hans Frank dat de 'epedimie van homoseksualiteit' het Derde Rijk zou bedreigen. De aanslagen op homoseksuelen werden uiteindelijk geregisseerd door Heinrich Himmler. Volgens hem zouden homoseksuele mannen verder dezelfde soort onmenselijkheid en kwaliteiten hebben als Joden, communisten en zigeuners. Nazi-Duitsland was voornamelijk gericht op de groei en het versterken van de Arische populatie.

De nazi's vonden het onwaarschijnlijk dat homoseksuelen kinderen zouden voortbrengen en het Duitse geboortecijfer zouden verhogen. Ze geloofden ook dat mannelijke homoseksuelen zwak en verwijfd waren en dat deze mannen niet effectief voor de Duitse staat konden vechten. homoseksuelen waren het tegenover gestelde van de ideale man, die volgens de nazi's Arisch, gewelddadig en sterk moest zijn: iemand die zich zou opofferen voor de staat.

In 1935 herzag het Ministerie van Justitie paragraaf 175 waarbij een breed scala aan 'oneerbaar en sensueel' gedrag tussen mannen werd bestraft. De herzieningen vormden een wettelijke basis voor de uitbreiding van de nazi-vervolging van homoseksuelen. Wat opvalt is dat deze wet dus niet gold voor lesbiennes. Er was in nazi-Duitsland geen haatcampagne tegen homoseksuele vrouwen. Het was geen misdaad om een relatie te hebben met een vrouw. Toch riepen seksuele relaties tussen vrouwen bij sommige nazi's een angstgevoel op. Lesbiennes die wel werden opgepakt kregen niet een roze, maar een zwarte driehoek op hun uniform. De zwarte driehoek stond voor 'asociale' mensen. Ook prostituees, gehandicapten, daklozen, alcoholisten en mensen die seksuele relaties hadden met Joden moesten dit teken dragen. Het is interessant om te zien dat lesbiennes dus volgens de nazi's niet onder de term 'homoseksueel' vielen.

Nadat het Derde Rijk viel bleef paragraaf 175 bestaan in Duitsland. Onder de geallieerde militaire regering van Duitsland werden sommige homoseksuelen gedwongen om alsnog hun termijnen uit te zitten, ongeacht de gevangenisstraf die ze door deze wet hadden gekregen, ongeacht de tijd die al in concentratiekampen was doorgebracht. Veel homoseksuelen werden na de oorlog ook daadwerkelijk opnieuw gearresteerd en gevangengezet. Toen in 1960 een poging werd gedaan om een gedenkteken neer te zetten voor de mensen die waren omgekomen in concentratiekamp Dachau, reageerde de burgemeester met: 'Je moet je herinneren dat er veel criminelen en

homoseksuele mensen in Dachau zaten, wil je echt een monument voor dit soort mensen?’ De manier waarop met homoseksuelen werd omgegaan en hoe er over deze groep mensen werd gesproken, laat goed zien dat er na de val van het Derde Rijk nog veel homofobie was. Het laat zien dat homoseksuelen als criminelen werden gezien.

Waarom was er verder na de oorlog nog zoveel haat tegen homoseksuele mensen? Al vanaf 1930 gebruikten communisten en socialisten de koppeling tussen homoseksuelen en het fascisme voor hun politieke winst. Na de Tweede Wereldoorlog werd de connectie gemaakt tussen de homoseksuele mannen en de vreselijke dingen die het Derde Rijk had gedaan. Schrijvers zoals Willem Shirer schreven niet over de vervolging van de LHBTQI+, maar juist dat deze mensen een rol hadden gespeeld in het naziregime. Shirer benadrukte deze visie in zijn boek *The Rise and Fall of the Third Reich* door een aantal homoseksuele nazi's te benoemen.

Ook in andere Europese gebieden waren er wetten tegen homoseksuelen, Nederland had bijvoorbeeld van 1911 tot 1971 de 248bis wet. Deze wet maakte het strafbaar voor mannen om een seksuele relatie met hetzelfde geslacht te hebben als iemand boven de 21 was. Er was namelijk de overtuiging dat mannen boven de 21 jaar jongere mannen zouden verleiden en dat hierdoor de homoseksualiteit sterk was gegroeid in Nederland. Wat weer opvallend is, is dat de wet nogmaals specifiek op mannen is gericht en dat er niks wordt gezegd over lesbiennes.

Naast de wetten die homoseksualiteit strafbaar maakten, waren er nog andere belangrijke factoren die ervoor zorgden dat er lang geen aandacht was voor de door nazi's veroordeelde homo's. Na de oorlog werd het niet benoemd in de pers en was er geen grote gemeenschap die de veroordeling konden memoriseren. De groepen homoseksuelen die wel bestonden waren te klein en vaak verscholen voor het publiek. Hierdoor kon er geen gemeenschappelijke nagedachtenis ontstaan. Verder wilden de meeste homoseksuelen de naziperiode het liefst vergeten, waardoor er niet veel over werd verteld. Als laatste, vanwege het stigma dat er nog steeds was tegen homoseksuelen, waren de overlevenden van de veroordelingen ook voorzichtig met het vertellen over hun ervaring.

Een gemeenschappelijke herinneringscultuur van de vervolging van homoseksuele mannen door de nazi's kwam op in 1970. Dit

gebeurde in de context van de homo-emancipatie. Elmar Drost, een West-Duitse homoseksuele activist, vertelde dat een oudere kennis van hem verwees naar de nazi-veroordeling van de homoseksuelen. Hij zei dat hij er hiervoor nog nooit eerder van had gehoord. Deze focus op het verleden van de nazivervolging vormde een groter onderzoek naar het verleden van de homoseksualiteit. Homoactivisten wilden de 'uitgewiste' en 'onzichtbare' geschiedenis terugwinnen. Deze hernieuwde geschiedenis liet de overeenkomsten van onrechtvaardigheden van het verleden en de tijd van toen zien, evenals voorbeelden van eerdere strategieën voor homoseksuele emancipatie. Het hielp om homoseksuelen en lesbiennes te verenigen in een gemeenschap rondom een gedeelde geschiedenis. Deze gemeenschap zou zo samen worden gestimuleerd om tot politieke actie over te gaan. De 'ware' geschiedenis was volgens de homo-emancipatiebeweging onderdrukt door politiek beleid en sociale taboes. Het was onzichtbaar door de traditionele geschiedschrijving die de verhalen zou reguleren.

Sinds 1984 kwamen er monumenten op voor de omgekomen homoseksuelen. Jef Last was de eerste met het idee voor een monument voor de onbekende homo en schreef in 1961, onder een schuilnaam, in het tijdschrift *Vriendschap*: 'Niemand weet hoevelen het waren, geen enkele statistiek vermeldt hoevelen van hen in die kampen zijn doodgeranseld of uitgehongerd of op andere wijze bezweken. Voor onbekende homophielen brandt geen vlam.' Ongeveer twintig jaar later werd dit voor het eerst waargemaakt.

De originele paragraaf 175 werd op 11 juni 1994 afgeschaft en het eerste pardon van het Duitse parlement naar homoseksuelen werd gegeven op 17 mei 2002. De roze driehoek werd een teken van de homoseksuele beweging. Het werd het teken omdat de roze driehoek het politieke bewustzijn van de homoseksuelen naar boven zou halen en het ze zou dwingen om actie te ondernemen tegen homofobische trends. Verder wordt de roze driehoek gebruikt om alle homoseksuele slachtoffers te herdenken. Ik zou dit stuk dan ook willen afsluiten met een indrukwekkende quote van iemand die ook een roze driehoekje heeft gedragen en is vermoord door de nazi's: Willem Arondeus. Hij was een open homoseksuele Nederlandse verzetsstrijder en schreef in zijn laatste brief: 'Zeg de mensen dat homoseksuelen niet per definitie zwakkelingen zijn.'

THE KAPSALON WAR

The battle for the best hangover dish

By Saartje Bruens

The modern times are generally known for their interesting and brutal wars and for new groundbreaking inventions. It's also the time period where the Dutch food recipes we all know and love today were made, like the *kaassoufflé* in 1969 and the *frikandel* in 1954. Now "what do snacks and war have in common?" you might ask. The answer lies in the *Kapsalon* war.

Lets start with explaining what a *kapsalon* exactly is. Besides the direct translation of the word being barbershop, it's also the name of a beloved Dutch snack. It consists of fries that are covered with shoarma or other meats like, my personal preference, döner kebab and is topped with melted cheese. On top of this calorie bomb is some salad and sauces consisting of garlic sauce and sweet chili sauce or sambal. Kapsalon is served in its iconic aluminum container and is the ultimate late night, or hangover, snack.

The *kapsalon* was first created in 2003 by Nataniël Gomes, an owner of a barbershop in Rotterdam and the owner of the shawarma restaurant "El Aviva". It was a lunch dish ("*lunchschotel*") with all the favorite ingredients of Gomes. It became his go-to order, but it didn't have a name so the dish kept being referred to as: "the go-to order for the barbershop". Over time this got shortened to just *kapsalon* ("barbershop") and that's how the dish got its official name.

The dish got really popular amongst the youth and is on most snackbar menus in the Netherlands and Belgium. But being a popular dish and so widely known in this country came with some troubles.

Around 2019 there was a feud because of a snackbar in Amsterdam who made the claim that *kapsalon* is an Amsterdam specialty. People from Rotterdam were not happy with this, telling PowNews "Their noses are in the garlic sau-

ce and that's gross." In the same youtube video, city historian of Rotterdam Paul van de Laar also gives his opinion on the matter saying: "In Amsterdam you can easily serve tourists a swampy bowl, because you know they won't come back. In Rotterdam you have your regulars, so you need to have quality food. That's the difference." People from Rotterdam were annoyed, because Amsterdam has a habit of stealing ideas and claiming them as their own. An older woman that was being interviewed commented: "They started with making the kapsalon here in Rotterdam and Amsterdam always thinks that they can do everything better. They're extremely irritating and arrogant."

Paul van de Laar ends the video with an iconic quote and, in his opinion, a way for Amsterdam to make something original for once: "Look what's Amsterdam known for? It's a great place to 'sniff' (take drugs), so they could make a 'sniff-salon'. Something new!"

I personally don't know if the 'sniff-salon' would be a good idea and I also don't know if the *kapsalon* in Rotterdam really is better, so I'll just enjoy this masterpiece of a dish from my local snackbar and give the credits to the legend Nathaniël Gomez. And if you're interested in making this iconic dish yourself, my recipe is also included in this edition! (With a bonus recipe for a banger garlic sauce!)

A ROTTERDAM SPECIALTY

Recipe for *kapsalon*

By Saartje Bruens

Ingredients:

- Iceberg lettuce
- Garlic sauce
- Chili Sauce
- Shawarma (or any meat or plant based meat of choice)
- Fries
- Cheese
- Chopped onion, cucumber and salad vegetables of your liking

Preparation:

1. Fry your fries according to the packaging
2. Heat up your shawarma until it's nice and crispy
3. The fries are probably done at this point, put a bit of salt on them and put them to the side.
4. Heat up your oven and grab a baking dish. In your dish add the shawarma and fries and put some cheese on top.
5. Take out the dish when the cheese is melted, add your sauces and salad.
6. Enjoy!

Bonus Recipe: Home Made Garlic sauce

Since this recipe is extremely easy, I have a great addition: a homemade garlic sauce. Yes, this is way better than store-bought sauce and really easy to make.

Ingredients:

- Garlic (around 4-5 cloves)
- A jar of mayonnaise
- Knife tip of mustard
- Chives
- A bit of aromat seasoning

Preparation:

1. Grab your jar of mayonnaise and put half of it into a bowl (if you already have an open jar, you can also make it in the jar)
2. Peel your garlic and with a garlic press (trust me, you need one of these in your life) press the garlic and put it into the mayonnaise
3. Put the mustard and aromat in.
4. Lastly, chop and add the chives, stir everything through
5. Let the sauce chill for around 15-20 minutes in the fridge and you have yourself an amazing garlic sauce!

In het hol van... Eva Grooten

Na een aantal minuten verdwaald rond te lopen op het Keizer Karelplein, tref ik Eva in haar kamer die boven een restaurant bleek te zijn. Haar kamer is gezellig vol: 'ik ben een beetje een *hoarder* qua spullen.' Wanneer je de kamer binnenkomt loop je meteen tegen een grote kaartenmuur aan. Eva koopt altijd kaartjes op plekken waar ze geweest is, veel komen er van interrailreizen en uit Durham. De volgende *eye-catcher* is haar boekenkast. Ze struikt regelmatig boekenmarkten met haar vader af, dus de kast wordt flink aangevuld. Er staan echter niet alleen boeken in de kast: er staat ook een platenspeler, een hoop lp's én een cassette recorder uitgestald. Haar vensterbank staat, erg studentikoos, vol met plantjes in diverse stadia van overleving. Er zijn bijzonder veel camera's in de kamer, op zich logisch voor het bestuurslid Media. Ze liggen voornamelijk onder haar bed, 'als bescherming', en de GSV-camera is altijd binnen handbereik. Een leuk *easter-egg* in deze kamer zijn de kikkers die op allerlei manieren in het decor verwerkt zijn, ik heb er alleen al in dit interview ongeveer 5 gespot. Met een kamer met zicht op het KKP en de binnenstad is er altijd wel iets te zien (en vooral te horen). Dit maakt haar kamer de favoriete dumpplek voor spullen bij het uitgaan, maar dit heeft ook een keerzijde. GSV'ers, mocht je ooit beschonken de stad uit strompelen, is de kans dat Eva dat ziet zeer aanwezig.

Foto en tekst door Jessica Vogels